

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IV. Concilij prorogatio. Legatio Cardinalis Poli. Pacis inter duos
Reges agitatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

quet ex citatis vtriusque literis, quæ extant inter legitima monumenta, & in mandatis Abbatino traditis. Quapropter ignoro, quo pacto Suavis, præter leuiore lapsus, quibus eius confusa de hac re narratio sæpiusculè peccat, tamquam secundum obicem Synodi confinxerit firmam Pontificis voluntatem, quâ præsidium illud militum à sua Synodi quæ auctoritate pendendum postulabat: contra verò, à Mantuano peti milites ipsi obtemperantes, quippe qui iurisdictionem in Ecclesiasticos sibi arrogabat Concilio interfuturos, cui oppositum à Pontifice, non Ecclesiasticos modò, sed vel ipsam Sacerdotis concubinam ex vnanimi Doctorum sententia eximi profano foro. Quod inuerecundum dictum, à calamo nescio cuius imprudentis Leguleij profectum, nulli ex Iurisconsultis melioris notæ probatur, nisi fortè explicetur, eam concubinam in foro etiam Ecclesiastico pro delicto suo posse puniri: nec à Romanis Tribunalibus accipitur, quæ neque fori immunitatem omnibus Clericorum famulis generatim concedunt: satis per se quisque intelligit, quantà verisimilitudine id voci huiusmodi Pontificis affingatur, qui vt exemplar prudentiæ viuit in memoria posterorum. Quo pacto autem poterat Mantuanus eam sibi arripere iurisdictionem in Concilij Ecclesiasticos, si eam in suæ ditionis Clericos sibi nequitiam adscribebat? Si nec recentè in re simili sibi arrogarant Dux Ferrariæ, Florentinorum Respublica, & ipse Mantuanus Marchio, qui eum præcesserat in Concilio Mantuæ, vbi Pius II. aderat, celebrato? At noster Suavis primum illud ac præcipuum mandatum seruat, vt alius faciat quod sibi vult, vnde cùm ipse identidem incondita & contumeliosa in Ecclesiam sensa depromat, iisdem aliorum ora per eximiam charitatem opplet.

• Videatur
Fagnanus
Cap. Nullus,
à num. 25.
vsque ad 33.
de foro
compet.

CAPVT IV.

Concilij prorogatio. Legatio Cardinalis Poli. Pacis inter duos Reges agitatio.

Pontifex frustratus spe Concilij Mantuæ cogendi, in angustiis hæsit. Hinc eius celebrationem cupiebat, ne videretur vora Germaniæ verborum inanitate lactasse, eamque ad peculiarem nationis Synodum adigeret, tam sibi infensam, ac periculi plenam: hinc nolebat illud extra Italiam celebrari, in Italia verò ditiones Cæsaris recusabat tamquam Gallis suspectas, tunc præsertim, cùm inter duos Principes, si vniquam acriter, bellum atque iræ feruebant. Quare vrbes aptæ tutæque Concilio, non nisi vel in Veneta,

neta,

1537.

* 20. Aprilis
1537. vt in
Actis Con-
sili.

neta, vel in Pontificia ditione censebantur; sed alteras imperatorum se diffidebat, ob summam illius Reipublicæ circumspiciendam; alteræ non modò à Protestantibus repellabantur, sed ipsa repulsa honesto quodam velo prætexebatur. Itaque quinto postuentum Abbatini die, accitis in arcenum Senatus confessum Principum Oratoribus exposuit, vt confestim ad suos quisque Principes referrent, velle se Concilij conuocationem protrahere vsque ad initium Nouembris futuri, nullo designato nominatim loco, sed generatim aliquâ ex Italiæ vrbibus. Inde 20. Maij diploma vulguit, quo rei peractæ ratio reddebatur, reiectâ in Mantuanum campâ, qui tot menses ne iudicium quidem huiusce suæ voluntatis protulisset, quæ consuetudini priorum Conciliorum, & opportunitati præsentis temporis aduersabatur: huiusque dilationis notitiam sollicitè perferendam curauit in regiones longinquas, ne Præsules & Oratores frustra iter arriperent.

Posteà per suos Nuntios in Hispania Cæsarem, in Germania Regem Romanorum certiores fecit; Quando nulla iam spes erat reliqua Protestantes adducendi ad Concilium, vt eâ postremâ Smalcaldicâ responsione constabat, solumque cogendum erat, vt Catholici confirmarentur, eisque satisfaceret, sublatam videri omnem de Italia difficultatem. In ea verò in primis proponi vrbes Venetæ dominationis, quippe nemini suspectas, & situs amplitudine, rerum affluentia, cæli temperie, Germaniæ propinquitate opportunas, quales forent Patauium, Verona, Vicentia. Quod si Venetæ Senatui, multa cautiùs de more consulenti, eas concedere non pateret, offerre se eorum prudentiæ considerandas nonnullas in Ecclesiastica ditione, nimirum, Bononiam ac Placentiam, ambas negotio peragendo commodas, & biduo tantùm plus quam Mantua distantes à Germania, nec iis suspectas, qui aduenturi sperabantur. Atque vt omnem diffidentia vmbra amoueret, pollicetur, illius vrbis regimen à se abrogatum Concilio se committere, quousque perduraret. Duo prætereà vt obseruarent, Nuntios monuit. Alterum, vt de loco eligendo, quasi sponte sua loquerentur; ne Pontifex, dum Principum mentem exquirat, eam potestà tamquam legem sequi cogeretur. Alterum, si fortè iidem Principes Mantuam in deliberationem reuocarent, id omnino reuocarent. Etenim Rex Galliæ, cum sui ad id assensus cum poeniteret, quem Pontifex tacitè sagaciterque elicuerat, nunc verò ex reuocatione indicti Mantuæ Concilij animaduertente, se pristina libertati redditum, negabat se suos legaturum in urbem aduersarij beneficiariam

ciariam. Quin reuera Episcopo Fauentino * Gallus affirmarat, tempus sibi idoneum non videri ad Concilium Ecclesiæ proficiens conuocandum, cum Oecumenicum esse non posset, dum primaria illius Capita bello inter se concertarent; adeoque ipsorum neque consilia neque subditi conuenire possent: quamobrem ipsum, quod viam sterneret tam salutari negotio, promptum fuisse ad componendam cum suo incommodo pacem; eam tamen ab aduersario repudiatam, vt Pontifici compertum erat.

Romanorum Rex, laudato ob Concilij prorogationem Pontifice, quod nec Hispaniæ, neque Galliæ Episcopi præstodessent, percontatus est Nuntium, in eum fortè sermonem incidens, Quousque pacis negotium, agitatum à Pontifice, progressum esset, quæ sanè facilem Concilio aditum aperiret; & in reliquis * deliberandi spatium petiit tantisper dum diploma Pontificium acciperet. Acerbè ille de Paulo conquestus erat, quod neutro inclinaret, dum, vt aiebat, Rex Galliæ Lutheranos ad Pontificatus perniciem tutabatur, Turcasque ad Christianorum excidium concitabat: at ex diuerso Austriaci neruis omnibus contendebant, vt alteros frenarent, aliteros opprimerent: & tamen indulgisse postremò Pontificem Regi Galliæ duas Decimas, an vt per Christi patrimonium Hariadani classis aleretur? Id esse in causa, cur Gallus honestas condiciones sibi à Cæsare oblatas recusaret. At priuato sui sanguinis commodo detineri Pontificem, ne palàm proferretur quod suæ dignitatis celsitudo, commissisque gregis vtilitas postulabant. Quare per eam occasionem, vbi diploma prorogationis Ferdinandus accepit, dixit, Hinc Germanos veritatis indociles nec Pontifici nec sibi fidem habituros; hinc verò nullum sibi videri locum Concilio celebrando opportunum bello strepente, nisi Pontifex, vt Christi Vicarius illi palàm adhereret parti, quæ Christo militabat: eo enim pacto facile reperit in Concilio locum Germanis acceptum in Cæsaris Verbis, cuiusmodi foret Tridentum: nec esse desperandum, eò demum Lutheranos accessuros, vt etiam Bohemi Basileam conuenerent, vbi coactam ibi Synodum aspexerunt. Blandè Nuntius vtrique expostulationi respondit. Quod spectabat ad habitam sanguinis rationem, nemini melius quàm Ferdinando innotescere, Pontificem, dum neutri adhaerebat, priuatis familiæ suæ rationibus oblituisse; cum ipsi magis quàm reliquis essent exploratæ condiciones amplissimæ, quas ipsi Cæsar eius frater obtulerat, vt eum sibi coniungeret: Regem Galliæ modicum ad eò Christiani corporis membrum non esse, vt spernendum foret, neque tam perditum, de quo despe-

Pars I.

T t randum.

1537.
* Literæ Episcopi Fauentini, ex Valentia ad Rhodanum 15. Septembris 1537. ad Cardinalem Farnesium.

* Literæ Nuntij ad Reccatum 9. Aprilis 1537.

oria
y Trid
1
V

modi
le mod
mutato
onista
am de

8537.

randum. Et sanè miserrima in hoc Pontificum conditio est, quod quidquid ab ipsis agatur, is Principum, cui id non prodest, adhibet sanguinis commodo, quò illos vel accusationis timore ad se pertrahat, vel infamiae iniustâ notâ vlcificatur.

Reuerà Pontifex in Catholicis pacificandis, hæreticisque reconciliandis strenuè desudabat. Idcirco ineunte anno, ad Angliæ motum componendos legauerat Reginaldum Polum, Regio ex matre sanguine ortum, & heroicâ virtute conspicuum. Hic Henrici schismati consensu constanter negato, Patauium secesserat, priuatamque ibi vitam agebat in literarum studiis, pecuniâ ille quidem inopi, sed doctrinâ opulentus. Eum deinde Pontifex ex ea vmbra pariter ante menses ad Purpuræ splendorem inopinatò eduxerat, & præ temporum conditione ministrum idoneum putauit ad duo quæ peroptabat. Primum, ac præ altero expetitum erat, vt Henrici nomen alliceret, cum in eo odia, tum ex verâ, tum ex illegitimâ viris causa, concepta, utrâque iam demortuâ, languerent; & vel ex postremis illius edictis se Lutheranorum hostem profiteretur. Secundum, vt vbi priora vota non procederent, illius Regni Catholicos pro virili confirmaret.

Additus Polo Comes Ioannes Matthæus Gibertus, Veronensis Episcopus, aliâ à nobis memoratus. Erat ille animo Polo similis, & hæc imita ab ingenio prius, quàm secum ageret, amicitia postea fortius coaluit ex consuetudine per eos annos, quibus Patauij & in finitimis vrbibus habuit Polus literatum secessum. Conspirabant ad id in Giberto summa politicarum rerum peritia, animique propensio, quam sub antecedente Pontifice semper peritulerat, in Gallia ac Britannia Reges, quibuscum agendum tunc erat, & cui tamquam de re sibi perspecta vterque Rex, & studio gratias egerat, & eximia dona obtulerat, quamquam ab eo generose repudiata.

Aderat tunc Rex Gallia Franciscus in Belgio, victorius fortissimus. Etenim Gallia infeliciter à Cæsare armis tentatâ, vt accidit plerumque in bellis, quibus hostis validus ac subditis carus dominus appetitur, Rex plenum impetum formidabilis Gallorum militum in Belgium impulerat, & Hesdinum, aliasque magni nominis arces occupauerat, cum ibi libentius quàm in Italia Gallica nobilitas bellum gereret, propterea quòd in bello Belgico rem sibi suam recuperare videbatur, abesse illi quæsi brachium Gallia turis adnectere, contra, verò spectabant in eam Italiam tamquam extraneam regionem, in qua dominium negligebant, quòd ibi dominus

* In Literis
Giberti ad
Recalcatum
Ambiano
20. Aprilis
an. 1537.

lium non amabant: adeoque dicere soliti, * Se promptius petitorios Belgium ad mortem, quàm Italiam ad victoriam. Prospero itaque Marte, accensisque suorum studiis pugnabat Rex contra hostem aduerso iam prælio debilitatum, distractumque ad muniendam Italiæ oram, cui formidabilis classis Turcica minabatur. In his Gallia Rex versabatur, cum illi Polus à Pontifice destinatus est, acceptis mandatis, vt cum ipso ageret, seduloque studeret eum ad pacem flectere, vel eius consilia operamque ad res Britannicas ab illo impetraret. Sed quamquam Polus fuisset ad ea designatus Oratore Gallico comprobante, idque è Regis voluntate esse affirmante, quamquam etiam in itinere perhonorificè fuisset in Gallia exceptus, vbi tamen Parisios peruenit, per nobilem internuntium vetitus est Hædinum ad Regem accedere, quin etiam in ipsius terris commorari; tamen denuntiationis amarities quàm dulcissimo verborum lenocinio aspergeretur.

7 Huius rei causa fuit, quòd Henricus, post libidinis ardores, irarum, ambitionis & auaritiæ flammis exæstuans, in Sedem Apostolicam contumax, implacabili odio contra Polum fremebat, quàm illius constanti dissensu quasi despectus, quàm tamquam in suspicionem adductus, ne quid eius operam Nobilitas Anglicanâ ad defectiorem sollicitaretur. Hinc vehementissimè institerat apud Franciscum Regem, vt Polum comprehensum sibi traderet; arbitratus, quemadmodum ipse ad omne Ius Diuinum conculcandum progressus fuerat, ita posse alios ad Ius Gentium violandum adduci. Hanc impudentem petitionem cohonestare nitebatur Henricus eodem nomine, quòd Polus ad commouendas sibi seditiones coniurationesque aduentaret; quam ob causam eius matri caput abscindi iussit, quasi proditiõnis filij participi, & quinquaginta millium aureorum præmium ei proposuit, qui Polum interficeret. Quapropter satis habuit postea Paulus eum Romam reuocare, & custodiis communit. Et tamen, vt ipse perspexit, data Polo mandata vsque adeo erant mitia, vt parum abfuerit, quin Ministris Anglis, in Galliam contra se missis, eorum autographum visendum obtulerit, qui quantum imperio compulsi hominem insectabantur, tantum humanitate commoti ipsius miserebantur. Verùm Britannia Rex, inter tres illos Principes infimus, duobus reliquis quasi supremis ius dabat; duo quippe, libratis mutuo utrimque viribus, intelligebant, leue additum alteri lauci momentum posse in libra dominari. Quare Gallus indignationem Henrici vel iniquam pertimescens, satis habuit se his difficultatibus liberare, Polo à se suisque Regis amoto.

T r 2 Idem

1537.

* Giberti
Literæ infra
citandæ.

1537.
24. de Grad
mo: sive
quidam
1537.

* Literæ Po-
li ad Car-
pensem Ca-
meraco,
26. Aprilis
1537.

* Literæ ci-
tate Gi-
berti 20. A-
prilis.

oria
y Trid.
1
V

1537.

* Literæ Giberti ad Re-
calcatum
Ambiano,
20. Aprilis
1537.

Idem à Gallo imperatum Giberto: sed compertum postea ex qua-
dam epistola Rodulphi Pij Cardinalis Carpentis, nondum ab Aula
profecti post acceptum nouæ dignitatis Nuntium, non tam id fuisse
Regis imperium, quàm internuntij interpretamentum, quare Gib-
bertus, non expectatis à Rege responsis, quem per literas vt ab eo
exciperetur rogauerat, Hefdanum ad Regem contendit, ibique cau-
satus, se nec personam publicam in eo negotio gerere, nec illis Re-
gibus suspectum esse, quin potius se vt eorum studiosum, à rerum
tractatione Clementis ætate recessisse, cum is ab eorum coniunctio-
ne secesserat, benignè fuit admissus à Rege. Quoniam autem Pau-
lus, pridie quàm ille proficisceretur, quadam de pace publica ani-
mi sui sensu patefecerat, ea Regi nauiter exposuit; conatus ob o-
culos ipsi ponere, quantum sibi laudis ac beneuolentiæ ab vniuerso
Christiano nomine esset consecuturus, si eo tempore, quo viribus
præpollebat, consuetâ sibi moderatione usus esset, ne totius Chri-
stiani Orbis bonum seu immortale seu temporarium impediret,
præsertim verò vt Christianos à Turcarum oppressionibus libera-
ret: hoc pacto comprobatum iri, quod alias Rex ipse professus
erat, huiusce rei gratiâ se abstinuisse à Cæsare diuexando, cum
Viennensi ac Tunctano bello distineretur, nec minus id nunc
agendum, ne Britanno opportunitas daretur, in suis ipsius infortu-
nio triumphandi, dum gemina illa Ecclesiæ brachia, quæ ipsum
coërcuissent, inter se decertarent. Ita subtractum iri eius armis
eam speciem, quâ apud Christianos omnes in inuidiam Regem
traducebat: nullam amplius superfuturam Cæsari excusationem
denegandi Gallo beneficiarium ius in Insubriam; quod nempe
perinde id foret, ac ignem alere, non sic expletâ, sed irritatâ
inexplebili edacitate. Quin compertum fore, Regi tantum inest
animi, vt penè iam sibi quæsitâ deponeret, ac paci commodisq;
publicis immolaret. Quapropter vel Cæsarem, gnarum Regiæ in-
tegritatis, certumque in beneficiis eum sibi gratum futurum, quem
humanum in iniuriis experiebatur, concessurum ei fuisse Mediolan-
ensem Prouinciâ fiduciario nomine, pro quo tot Regi iura sup-
petebant; vel vbi eam pernegaret, Pontificem ac Venetos iure
optimo curaturos, prius officis, deinde si opus foret etiam armis,
vt illi redderetur, cum & ipsi & nationes omnes tunc intellige-
rent, ea arma & æquitati patrocínio, & publicæ tranquillitati ad-
iumento futura. Contrâ verò, si Rex eâ Turcarum expeditione in
Italiam Cæsarem armis vrgeret, id ipsi plurimum inuidiæ, mini-
mum commodi pariturum: Turcarum siquidem impetus minores
fama

mobl

1537

fama

famâ futuros, maiori factâ iacturâ miseræ plebeculæ, per excursions repentinas in seruitutem abactæ, quàm ditionis stabili Marte occupatæ.

1537.

9. Responsum à Rege, quouis tempore à se desiderium pacis exhibitum; vt qui * consenserat, Insubriam in Pontificis manu depōni: ex eo suam in Pontificem fiduciam patere. Nunc, quando Deus sua contra iniustum æmulum arma sospitabat, nolle se Cæli opem æquitati suæ suppeditatam recusare: Nihil sibi cum classe Turcica esse negotij; sed inde malè erga se animatum Cæsarem pateferi, qui mallet se cum reliquo Christianorum genere obiicere periculo succumbendi Barbarorum tyrannidi, quàm fororis suæ viro sua reddere, fraternumque amorem impendere. Se, quod animi sui moderationem ostenderet, paratum tunc esse Belgicæ victoriæ cursum sistere, dummodò Pontifici cum Venetis conueniret, vt sibi per officia conferrent operam ad Insubriam obtinendam, & vbi officia minùs valerent, per vim.

* De hoc Consensu in Epistola Giberti ad Recalcatum Lugduno, 24. Martij 1537.

Reposuit his Gibertus; Si hoc pacto conuenissent, perditum iri validissimam rationem Insubriæ sine sanguine, sine sumptu, per summam gloriam recuperandæ: quæ ratio in eo sita erat, quod tunc liceret iis Principibus inculcare Cæsari, Franciscum Regem non aliò spectantem, quàm ad suam comprobendam animi magnitudinem, ac publicæ quietis studium, & ad ipsum humanitate superandum, sibi temperasse, ne grauius illi vulnus infligeret, dum iugulo instaret: proinde opinione omnium obstringi Cæsarem ad par pari æquali magnanimitate referendum, oblato tamquam dono, quod aduersarius tamquam spoliū potuisset auferre. Quæ tam honesta nomina si Cæsar negligeret, Italiæ Principes iure optimo Regi opem collaturos, cum ita non alio duci studio viderentur, nisi officij & æquitatis. Verùm hæc Regi speciosius & exquisitiùs, quàm veriùs ac validiùs dici visâ. Quare in proposito perstitit, nisi Pontifex ac Veneti arcano saltem aliquo se obstringerent promissio: atque ita res hæsit.

oria
ij Trid.
1.
V

Tt 3 CAPVT